Térfigyelés és adatvédelem

A megfigyelési célú kamerarendszerek telepítése körül mindig is komoly szakmai viták alakultak ki. A két szemben álló tábor harca ez, a kamerák telepítését támogatóké: akik a tulajdonosok, haszonélvezők, önkormányzatok, hatóságok és a megfigyelést ellenzők táboráé: ők a jogvédők. A két tábor körül az állampolgárok valamilyen eloszlásban csoportosulnak. A cikkünk célja, hogy áttekintést nyújtva a jogszabályi követelményekről és a jogvédői igényekről a kompromisszumos megoldás elérésével segítsük Önöket a jogvédői és így a lakossági ellenállás mérséklésében.

A térfigyelés számos alkotmányos alapjogot érint, így például az emberi méltósághoz való jogot, a személyes adatok védelme, magántitok védelme, magánlakás sérthetetlensége, békés gyülekezés jogát, a szabad véleménynyilvánítás jogát, a vallás szabad gyakorlása, és a szabad mozgás jogát. Személyes adat az azonosítható természetes személlyel összefüggésbe hozható információ, függetlenül attól, hogy a kapcsolat milyen nehezen állítható vissza. A felvételek felbontásának minősége fontos, de nem egyedüli kritérium, ugyanis gyengébb felbontás esetén is lehetőség van az azonosításra, például lakás bejárata, szokások alapján. Az Európai Unió adatvédelmi irányelve szerint személyes adatok kezelése a személyes adatokon végzett bármely művelet vagy azok összessége, tehát a személyes adatokba való betekintés is. Így a magyar jogban is a puszta megfigyelés is adatkezelésnek tekintendő. Az Alkotmánybíróság értelmezése szerint a személyes adat kezelése az információs önrendelkezési jog korlátozásának minősül, ezért minden esetben a szükségesség, az arányosság, az alkalmasság és a törvényben szabályozottság elveit kell be tartani. Az adatvédelem elvei a célhoz kötöttség, az adatminimum elve, a tisztességes adatkezelés követelménye, az adatbiztonság követelménye, az átláthatóság követelménye és az érintettek jogainak biztosítása, melyeknek a térfigyelés során is minden esetben érvényesülni kell. Amennyiben a kamerás megfigyelés magánterületen, vagy magánterület közönség számára nyilvános részén történik, a tevékenységet viszonylag jól szabályozza a 2005. évi CXXXIII. törvény a személy- és vagyonvédelmi, valamint a magánnyomozói tevékenység szabályairól (Szvmt.), mely alapján a térfigyelő rendszer tervezését kizárólag a Személy-, Vagyonvédelmi és Magánnyomozói Szakmai Kamara által kidolgozott szakmai követelményeknek megfelelő, a Kamara által kiadott tervezői névjegyzéken szereplő személy végez- ➲

Térfigyelés és adatvédelem

heti. A karbantartás, üzemeltetés szintén rendőrségi engedélyhez és kamarai tagsághoz kötött. Az elektronikus megfigyelőrendszernek kép-, hang-, vagy kép- és hangrögzítést is lehetővé tevő formája az emberi élet, testi épség, személyi szabadság védelme, a veszélyes anyagok őrzése, az üzleti, bank- és értékpapírtitok védelme, valamint vagyonvédelem érdekében alkalmazható. De ezen esetekben is csak akkor, ha a megbízás teljesítése során fennálló körülmények valószínűsítik, hogy a jogsértések észlelése, az elkövető tettenérése, illetve e jogsértő cselekmények megelőzése, azok bizonyítása más módszerrel nem érhető el, továbbá e technikai eszközök alkalmazása elengedhetetlenül szükséges mértékű, és az információs önrendelkezési jog aránytalan korlátozásával nem jár. Az adatvédelmi jogban, amely a természetes személyekre vonatkozó személyes adatok védelmével foglalkozik, nagy jelentősége van az adatkezelés célhoz kötöttségének, mivel a térfigyelés is adatkezelésnek számít. Minél pontosabban meghatározott a cél, annál erősebb a jogalap. A felvételeknek háromféle tárolási időtartama lehet. A maximum 60 nap, amely pénzügyi, biztosítási, postai pénzforgalmi tevékenység esetében lehetséges. 30 napig lehet tárolni nyilvános rendezvény esetén, 2 millió forintot meghaladó értékű pénz, drágakő, stb. őrzése, szállítása esetén. Csupán 3 munkanapig lehetséges a tárolás minden egyéb esetben. Ha nem használták fel a felvételeket, akkor az időtartam lejártakor meg kell semmisíteni azokat.

A közterületi térfigyelés viszont a fentiekkel ellentétben kevésbé jól definiált szabályok alapján történik. Mivel személy- és vagyonvédelem csak a magánterületre korlátozódik, ezért az Szvmt. szabályai a közterületi térfigyelésre egyes jogértelmezések alapján egyáltalán nem vonatkoznak. Ezzel szemben az ORFK gyakorlata szerint a tervezést, kivitelezést az Szvmt. alapján kell végezni és csak az üzemeltetésre nem vonatkoznak az Szvmt. passzusai. Az Adatvédelmi Biztos ajánlása alapján a rendszer bevezetésének indokoltnak, az adatkezelésnek célhoz kötöttnek kell lennie. A célhoz kötöttség feltételének mindösszesze a „közbiztonság javítása" indok nem elég, a döntés megalapozottságát alá kell támasztani kutatási dokumentumokkal, felmérésekkel. Nagy port kavart, hogy a megfigyelést kik végezhetik: egy korábbi ORFK intézkedés alapján nyugdíjas rendőrök is végezték a közterületi térfigyelő kamerarendszer képének figyelését, amely viszont a Rendőrségi törvény alapján jogellenes, mivel ők már nem tartoznak a rendőrség állományába. Az Adatvédelmi Biztos Hivatala több ellenőrzést végzett megfigyelőhelységekben, amelyek során megfigyelést végző polgárőrökkel is találkoztak, ami szintén jogellenes magatartás. A közterület-felügyeletről szóló 1999. évi LXIII. törvény módosítása alapján viszont 2009. szeptember 1-jétől már a közterület-felügyelet is üzemeltethet térfigyelő rendszert és végezhet megfigyelést. A rendőrségi felvételek készítésének három esete van, a határátkelőhelyről készített felvétel, az általános közterületi térfigyelés, és a rendőrségi intézkedésről készített felvétel. A tárolás időtartama rendre 3 nap, 5 nap, és 30 nap. A rögzített felvétel egy alkalommal 30 napig megtartható, ha szabálysértési vagy büntető eljárásban való felhasználása feltételezhető. Felhasználás hiányában az időtartam lejártakor a felvételt meg kell semmisíteni. A közterület-felügyelet által felvételek készítésének két esete van, az általános közterületi térfigyelés és a felügyelői intézkedésről készített felvétel. A tárolás időtartama 5 munkanap, és 30 nap. A rögzített felvétel ezen időn túl csak akkor tartható meg, ha az eljáró hatóság még nem tudta átvenni a felvételt, és ebben az esetben is a maximum 30 nap. A felvételeken az eljárásban érintett vagy más okból a felvétel hasznosításában jogosan érdekelt személyek érdekében is felhasználható. Minden fenti esetben a kamerát láthatóan kell elhelyezni, valamint a lakosság figyelmét táblával fel kell hívni a térfigyelés tényére. Kiemelném, hogy a fegyveres biztonsági őrséget, a természetvédelmi őrszolgálatot, mezőőrt, hegyőrt nem jogosítja fel törvény a térfigyelés végzésére.

2008. január 1-jén módosult a rendőrségről szóló törvény, amelyben új elemként jelent meg az önkormányzati jóváhagyás igénye. Az önkormányzati mérlegeléshez kíván támpontot adni így a rendőrség. Érdemi mérlegelés nélkül nem jogszerű a térfigyelésről dönteni.

Az adatvédelmi biztos munkatársai által végzett helyszíni vizsgálatok tapasztalata, hogy a vizsgált térfigyelő rendszert üzemeltetőknél több, mint egy hónap alatt nem volt olyan esemény, amelynek kapcsán intézkedni kellett. A helyszíni vizsgálat alatt az adatvédelmi szakértő által is tapasztalt szabálysértésnek nem volt következménye, valamint a térfigyelő helységbe belépők regisztrálása nem történik meg. A rendőrök több esetben nem tudták megfelelően alkalmazni a rendszert.

Számos más buktatója is van a térfigyelő rendszer telepítésének. Például a megrendelő önkormányzatok többször tapasztalták, hogy a kivitelező nem megfelelően végezte el a telepítést. Több településen is előfordult, hogy a kivitelezés nem történt meg a szerződésben meghatározott időpontra, a kamerákat nem a rendőrség által meghatározott helyre telepítették, vagy a kameraképek nem voltak megfelelő minőségűek, így a gépjárművek rendszámát nem lehetett leolvasni, a jogellenes cselekményekről nem készült használható felvétel.

Az adatvédelmi jog útvesztőjében könnyű eltévedni, ezért a megfelelőség biztosításának érdekében mindenképpen javasolt, hogy a megrendelő adatvédelmi szakértő segítségét kérje a megvalósításban, aki segít átlátni a jogi megfelelés kérdéseit és megkeresi az optimális megoldást a kamerarendszer telepítéséhez.

Szádeczky Tamás

